

เสนอผลงานทางวิชาการ

เจดีย์ราย "ทรงปราสาทยอด" วัดราชบูรณะ
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สันติ เล็กสุขุม

294.3435

ศ115จ

ค.3

The Subsidiary Spire-Topped Prasat Type Chedi

Wat Ratchaburana, Ayutthaya

Santi Leksukhum

สารบัญ

คำนิยาม	(5)
บทนำเสนอ	(6)
คำขอบคุณ	(16)
กล่าวหน้า	(17)
ส่วนที่ 1	
ความเป็นมาของวัดราชบูรณะ	1
1.1 แผนผังของวัดราชบูรณะ : งานระยะแรก กับงานเพิ่มเติมในระยะหลัง	2
1.2 ปรากฏการณ์ วัดราชบูรณะ : งานระยะแรก	10
- รูปแบบของปรากฏการณ์ วัดราชบูรณะ	11
ส่วนล่าง-ฐาน	11
ส่วนกลาง-เรือนธาตุ	12
ส่วนบน (ยอด)-ชุดชั้นวัดประคด	14
1.3 เจดีย์รายทรงปราสาทยอด : หลังการสร้างวัด	17
- รูปแบบของเจดีย์รายทรงปราสาทยอด วัดราชบูรณะ	18
ส่วนล่าง-ฐาน	18
ส่วนกลาง-เรือนธาตุ	19
ส่วนบน-ยอด	20
เชิงอรรถส่วนที่ 1	21

ส่วนที่ 2

เจดีย์ทรงปราสาทยอด : แหล่งบันดาลใจจากเมืองเหนือ	25
2.1 เจดีย์ทรงปราสาทยอดในศิลปะสุโขทัย	26
(เจดีย์ทรงปราสาทห้ายอดประจำมุม เจดีย์ทรงปราสาทแบบสุโขทัยประจำด้านพระศรีมหาธาตุ วัดพระศรีมหาธาตุ สุโขทัย, เจดีย์ทรงปราสาทห้ายอดหมายเลข 3, เจดีย์ทรงปราสาทยอดหมายเลข 8 วัดเจดีย์เจ็ดแถวศรีสัชนาลัย)	
2.2 สุโขทัยกับกรุงศรีอยุธยา : เจดีย์ทรงปราสาทยอดของกรุงศรีอยุธยา	30
- เจดีย์ทรงปราสาทยอด ประจำมุม ประจำด้านของปราสาทมหาธาตุวัดมหาธาตุ	30
- เจดีย์ทรงปราสาทยอด วัดโพธิ์	34
- เจดีย์ทรงปราสาทยอด ประจำมุมตะวันออกเฉียงใต้ วัดพระราม	37
- เจดีย์ทรงปราสาทยอด วัดสังฆเทวี	40
- เจดีย์ทรงปราสาทยอดหมายเลข 26 วัดพระราม	43
- เจดีย์ทรงปราสาทยอด วัดวรเชตุเทพบ้ำรุง	47
2.3 ผลวิเคราะห์ต้นแบบ ก่อนจะเป็นเจดีย์รายทรงปราสาทยอด วัดราชบูรณะ	51
เชิงอรรถส่วนที่ 2	54

ส่วนที่ 3

เจดีย์ทรงอื่นที่เกี่ยวข้องกับเจดีย์รายทรงปราสาทยอด วัดราชบูรณะ	59
3.1 เจดีย์ทรงปราสาท	59
(ปราสาทประธานวัดราชบูรณะ ปราสาท วัดจุฬามณี พิษณุโลก, ปราสาทพระศรีรัตนมหาธาตุ เขลียง-ศรีสัชนาลัย), ปราสาทพระศรีรัตนมหาธาตุ พิษณุโลก	

-	ปราสาทในพุทธศตวรรษที่ 22-23	61
	(ปราสาทประธาน วัดวรมหาเจดีย์, ปราสาทประธาน วัดไชยวัฒนาราม, ปราสาทประจำมณฑลปราสาทประธาน วัดไชยวัฒนาราม, ปราสาท วัดบรมพุทธาราม, ปราสาท วัดพระยาแมน, ปราสาท วัดโพธิ์ประทับช้าง พิจิตร, ปราสาทเล็ก วัดโลกยสุธา, ปราสาท วัดวิหารทอง, ปราสาท วัดมังกูฏ)	
-	ประเด็นวิวัฒนาการของปราสาทในพุทธศตวรรษที่ 22-23	66
3.2	เจดีย์เพิ่มมุม : เจดีย์ศรีสุริโยทัย	72
-	เจดีย์เพิ่มมุมที่สืบเนื่องจากเจดีย์ศรีสุริโยทัย	76
	(เจดีย์เพิ่มมุมหมายเลข 10/4 วัดกุฎีเขาทอง, เจดีย์เพิ่มมุมหมายเลข 6 วัดกุฎีเขาทอง, เจดีย์เพิ่มมุม วัดใหม่ประชุมพล, เจดีย์เพิ่มมุม วัดไชยวัฒนาราม, เจดีย์เพิ่มมุมวัดพระยาแมน, เจดีย์เพิ่มมุม วัดโพธิ์ประทับช้าง พิจิตร)	
-	ประเด็นวิวัฒนาการของเจดีย์เพิ่มมุม	79
3.3	เจดีย์ทรงเครื่อง : เจดีย์รายทรงเครื่องหมายเลข 13 วัดพุทธไสยาสน์	82
-	การสืบเนื่องของเจดีย์ทรงเครื่อง	85
	(เจดีย์ทรงเครื่องหมายเลข 7 วัดกุฎีเขาทอง, เจดีย์ทรงเครื่อง วัดมหาธาตุ, เจดีย์ทรงเครื่อง วัดเชิงท่า, เจดีย์ทรงเครื่อง วัดสามวิหาร, เจดีย์ทรงเครื่อง วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ ลพบุรี, เจดีย์ทรงเครื่อง วัดไผ่ล้อม เพชรบุรี, เจดีย์ทรงเครื่อง-เจดีย์ทอง วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ในพระบรมมหาราชวัง กรุงเทพฯ, เจดีย์ทรงเครื่อง วัดพระเชตุพนฯ กรุงเทพฯ)	
3.4	ความเกี่ยวโยง : เจดีย์ทรงปราสาทยอด กับเจดีย์ทรงอื่น	87
	ก่อนจะเป็นเจดีย์รายทรงปราสาทยอด วัดราชบูรณะ	87
-	ส่วนล่าง-ฐาน	90
-	ส่วนกลาง-เรือนธาตุ	92
-	ส่วนบน-ยอด	95
	เชิงอรุณส่วนที่ 3	95

ส่วนที่ 4

ปูชนียประดับเจดีย์รายทรงปราสาทยอด วัดราชบูรณะ	99
4.1 ลวดลายประดับส่วนล่าง-ชุดฐาน	99
- ลายประดับกามเท้าสิงห์	99
- ลายประดับนมสิงห์	101
4.2 ลวดลายประดับเรือนธาตุ	103
- ลายประดับลวดบัวหงาย-ลวดบัวคว่ำ : กลีบบัวประดิษฐ์	104
- เฟืองอุบะ-กรวยเชิง : กาบบน-ประจำยามรัดอก-กาบล่าง	105
- ลายประดับลวดบัวหน้ากระดาน	109
4.3 ผลวิเคราะห์ลวดลายปูชนียประดับเจดีย์รายทรงปราสาทยอดวัดราชบูรณะ	110
เชิงอรกส่วนที่ 4	111
สรุป	113
กลุ่มรูปแบบเจดีย์ และกำหนดอายุ	114
ศิลปะสุโขทัย	
- เจดีย์ทรงปราสาทแบบสุโขทัย-เจดีย์ทรงปราสาทยอด	114
ศิลปะอยุธยา	
- เจดีย์ทรงปราสาทยอด	116
- เจดีย์ทรงปราสาท	120
- เจดีย์เพิ่มมุม	124
- เจดีย์ทรงเครื่อง	126
Abstract	127
สารบัญภาพประกอบ	129
ภาพถ่าย	143
บรรณานุกรม	182